

MINISTERSTVO

ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Revízie smerníc EÚ

Prioritné a znečisťujúce látky vo vode

Danka Thalmeinerová, sekcia vôd MŽP SR

s podporou:

Mária Bubeníková, Michal Kirchner, Jarmila Makovinská (VÚVH)

Na úvod

V októbri 2022, Európska komisia predstavila návrh pre revíziu troch smerníc, ktoré regulujú „prioritné látky vo vodnom prostredí“ s cieľom:

- aktualizovať zoznamy znečisťujúcich látok ovplyvňujúcich povrchovú vodu a podzemnú vodu doplnením a odstránením látok a aktualizáciou existujúcich noríem kvality;
- zlepšiť monitorovanie chemických zmesí na lepšie posudzovanie kombinovaných účinkov a zohľadnenie sezónnych zmien koncentrácie znečisťujúcich látok;
- harmonizovať monitorovanie látok v povrchovej vode a podzemnej vode;
- zlepšenie prístupu k údajom, ich transparentnosti a opakovaného použitia, s cieľom posilniť dodržiavanie predpisov a znížiť administratívnu záťaž.

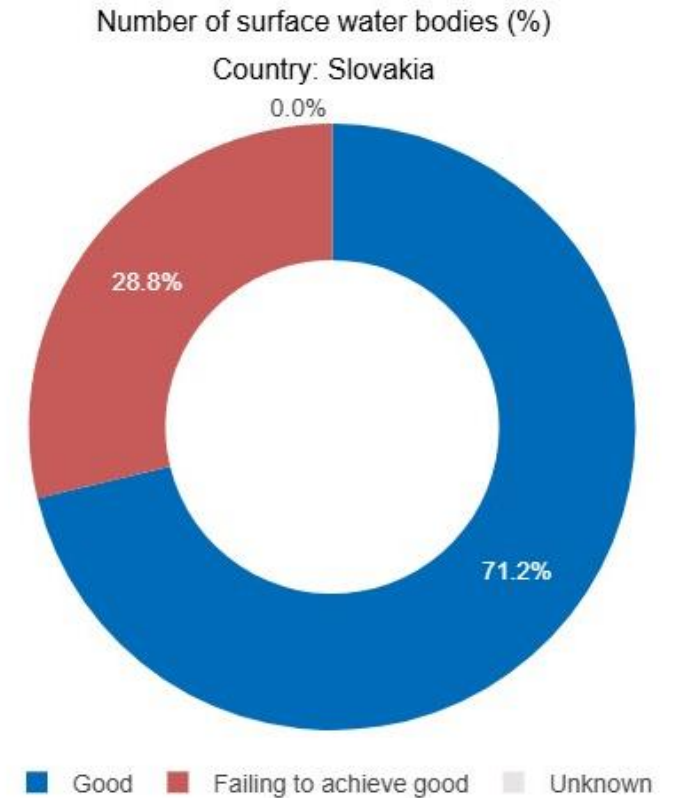
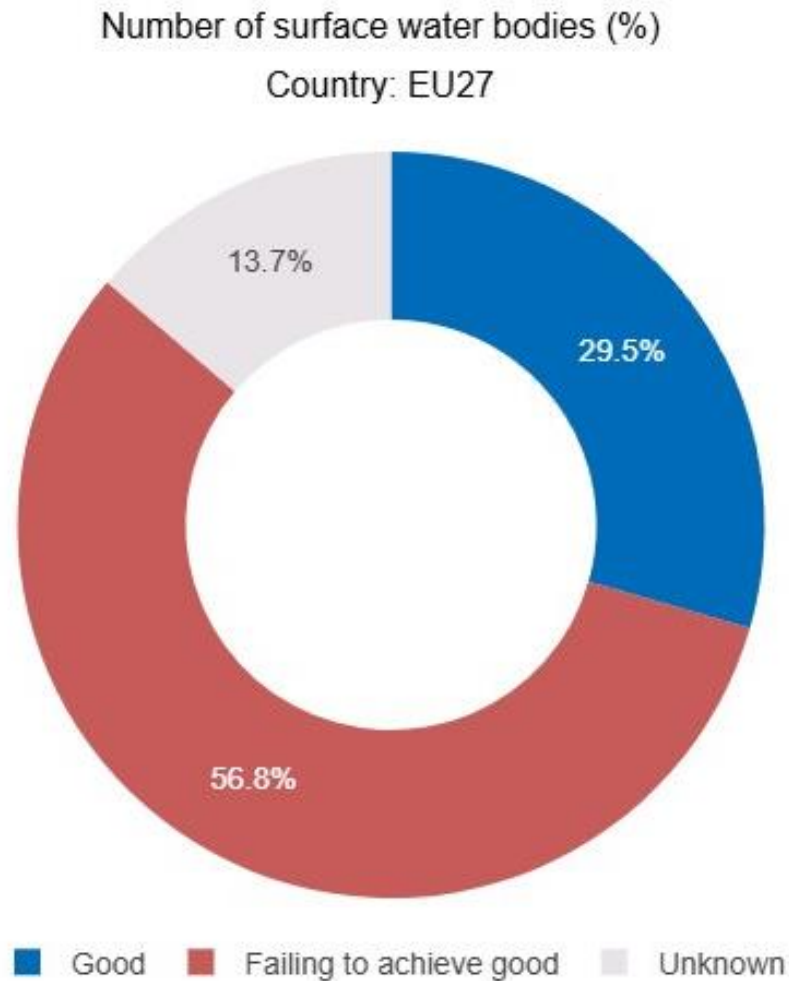
Časový harmonogram prípravy legislatívy:

- Rada (28 členských štátov): vyjednávania vo Working Party Environment, 6/2023 – 5/2024, kompromisný text (ST11383/24, 19.6.2024)
- Európsky parlament: Výbor pre životné prostredie: 1/2023 – 4/2024, kompromisný text (ST 10562/24, 4.7.2024)
- Trialógy: Rada/Parlament/Komisia: 11/2024 - ?

Predpoklad prijatia: ??/2025

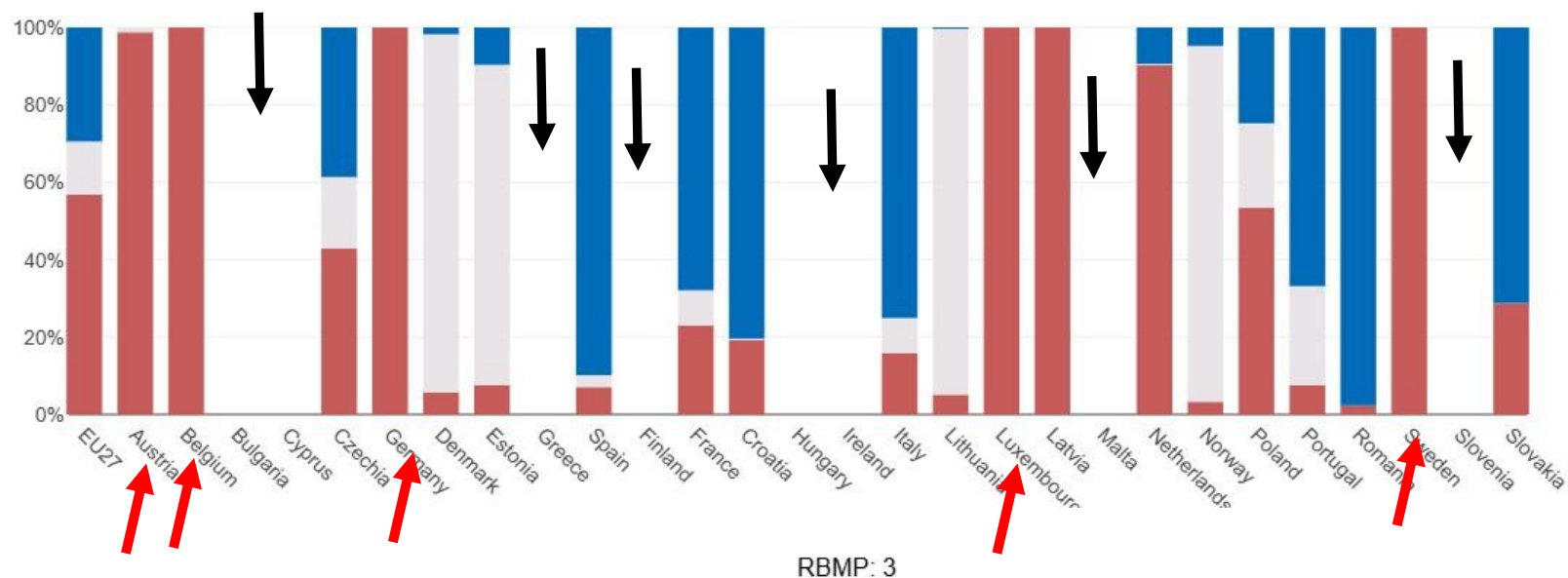
Prioritné látky: povrchové vody

Chemický stav útvarov povrchovej vody v EÚ a SR

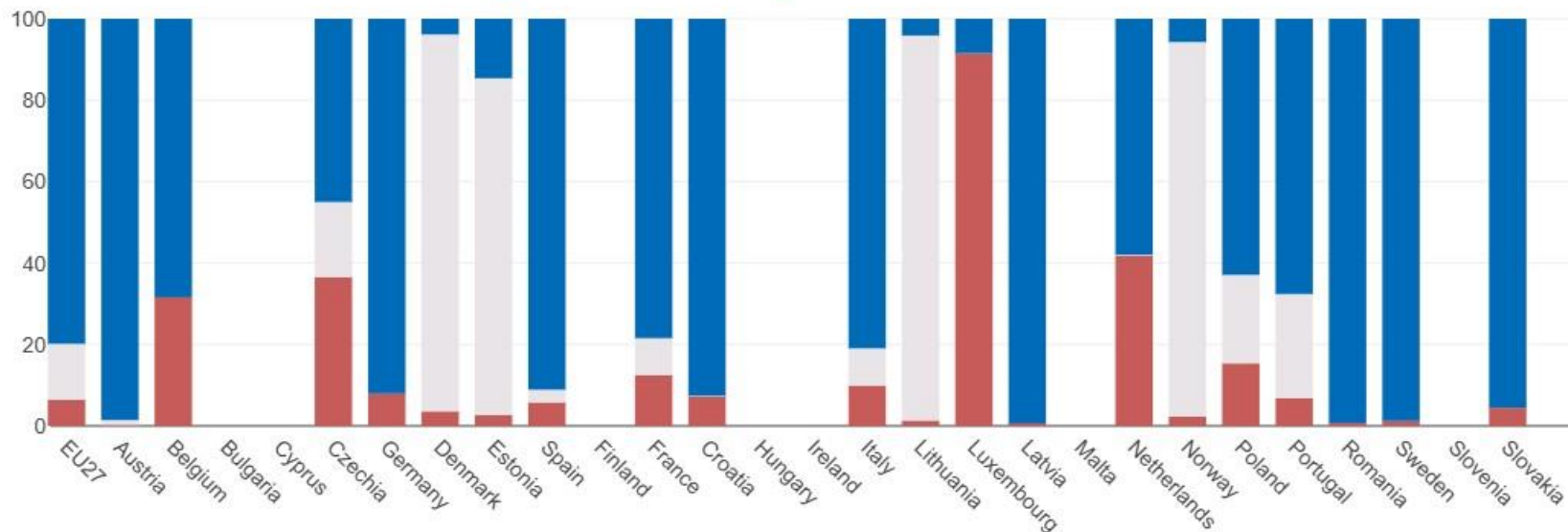
Zdroj: WISE, 2022

■ Good ■ Unknown ■ Failing to achieve good

Chemický stav povrchové vody so všadeprítomnými látkami
3. RBMP (plán manažmentu povodí)

■ Good ■ Unknown ■ Failing to achieve good

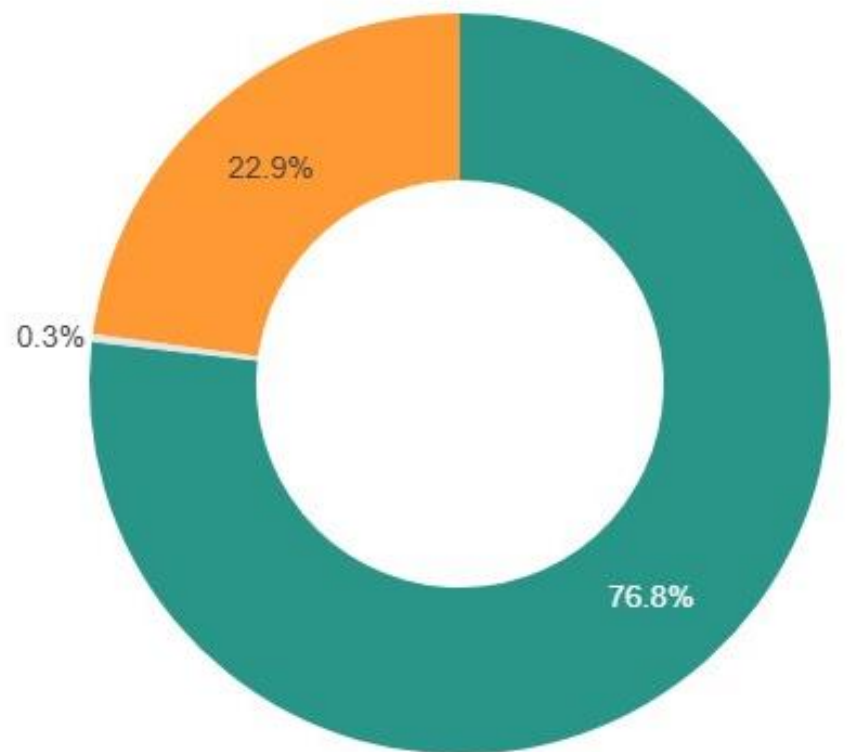
Chemický stav povrchové vody bez všadeprítomných látok
3. RBMP (plán manažmentu povodí)

Znečisťujúce látky: podzemná voda

Chemický stav útvarov podzemnej vody v EÚ a SR

Area of groundwater bodies (%)

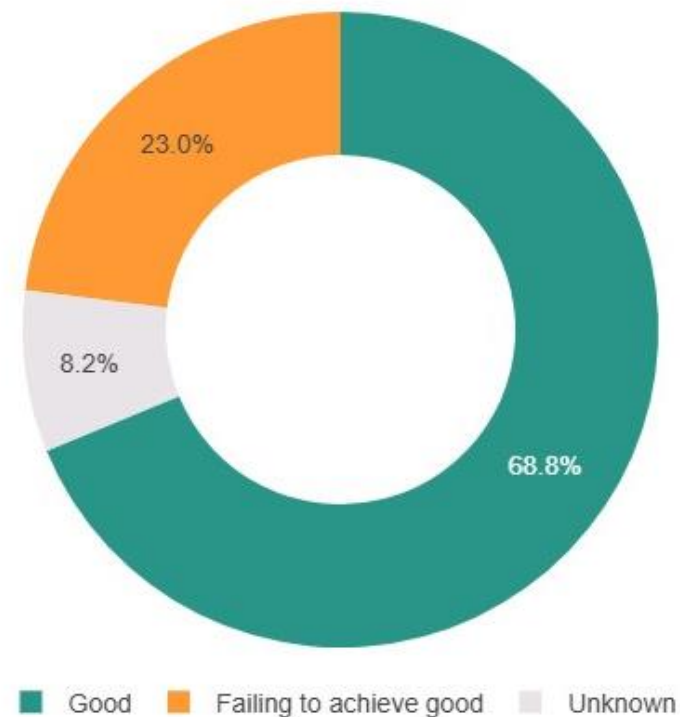
Country: EU27

Good Failing to achieve good Unknown

Area of groundwater bodies (%)

Country: Slovakia

Good Failing to achieve good Unknown

Zdroj: WISE, 2022

Integrovaný prístup

Lepšia ochrana zdravia
a životného prostredia

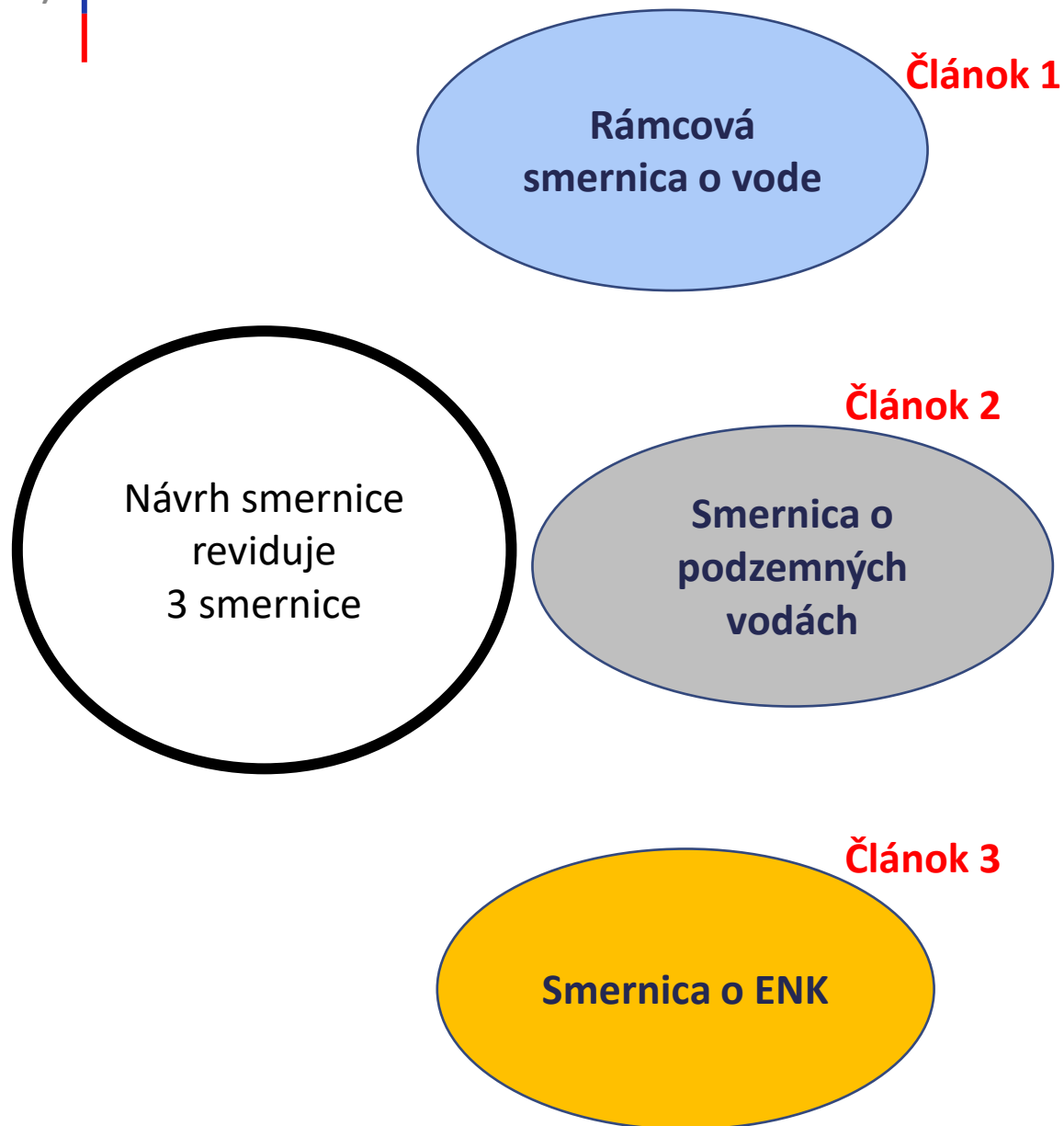
- Aktualizovať zoznam znečisťujúcich látok pre povrchovú a podzemnú vodu
- Povinnosť ČŠ monitorovať koncentrácie, dosahovať súlad s normami kvality a prijať opatrenia na zníženie/zákaz vypúšťania

Lepšia vedomosti o
kvalite vody

- Poskytovať presnejšie, úplné a najnovšie informácie o kvalite vody
- Zaviesť monitoring založený na vplyve (effect- based)
- Pre Watch List – sezónne vplyvy
- Podpora inovatívnym metódam monitorovania (remote sensing)

Zjednodušenie a tvorba
dynamického rámca

- Vytvoriť flexibilný rámec pre látky vzbudzujúce obavy (mikroplasty, AMR)
- Zjednodušenie reportovania o emisiách a programoch opatrení

Plus 6 príloh

- Prílohy I a II (zmeny príloh V a VIII RSV)
- Prílohy III a IV (zmeny príloh I a II smernice o podzemných vodách)
- Prílohy V a VI (zmeny v prílohe I a nová príloha II smernice o ENK)

Čo dnes platí

Rámcová smernica o vode (Príloha X):

- 45 prioritných látok (vrátane priemyselných chemikálií, pesticídov a kovov), z ktorých 21 sú prioritné nebezpečné látky

Smernica o environmentálnych normách kvality pre povrchovú vodu:

- 45 prioritných látok + 8 ďalších znečisťujúcich látok (už regulované pred r. 2001) + špecifické znečisťujúce látky relevantné pre členský štát (SK má 7 látok)

Smernica o podzemných vodách (Príloha I a II)

- Dusičnany
- Aktívne látky v pesticídoch (vrátane ich metabolitov a produktov vznikajúcich pri rozklade a reakcii)
- Min. zoznam 12 znečisťujúcich látok, pre ktoré členské štáty stanovili prahové hodnoty

Od roku 2013 je stanovený **Watch List** (Zoznam sledovaných látok v povrchovej vode), reviduje sa každé 2 roky (od roku 2019 je Watch List dobrovoľný pre podzemné vody)

Prečo je potrebná revízia prioritných a znečisťujúcich látok

- Na základe najnovších vedeckých poznatkov doplniť zoznam prioritných látok a upraviť ENK
- Boli zaznamenané značné rozdiely
  - v ENK pre stanovenými rôznymi členskými štátmi pre tie isté látky (špecifické látky relevantné pre jednotlivé povodia)
  - v počte látok, ktoré sa považujú za rizikové pre útvary podzemných vôd a rozdielne prahové hodnoty
- smernice posudzujú riziko pre ľudí a životné prostredie hlavne na základe jednotlivých látok, pričom nezohľadňujú kombinované účinky zmesí a pokrývajú len zlomok látok vyskytujúcich sa v životnom prostredí
- potreba harmonizovania prioritných látok pre povrchovú vodu a znečisťujúcich látkach pre podzemnú vodu
- potreba zjednodušenia a digitalizácie reportovania

Prioritné látky: povrchová voda

Príloha I smernice ENK

- 23 nové látky
  - Farmaceutiká: makrolidové antibiotiká, estrogénne hormóny, carbamazepine, diclofenac, ibuprofen
  - Bisphenol-A
  - Pesticídy: triclosan, nicosulfuron, glyphosate, neonicotinoidy, pyretroidy, celkové aktívne látky v pesticídoch, vrátane ich relevantných metabolitov, degradačných a reakčných produktov
  - Kov: Ag
  - 24 PFAS (per- a polyfluóralkylované zlúčeniny)

Zo zoznamu sa vylučuje:

- Tetrachlórmetán
- Pesticídy: alachlór, chlorfenvinphos, simazín,

Sprísnenie/zmiernenie limitov

- Pre 16 súčasných látok sprísnenie
- Pre 2 súčasné látky zmiernenie

Znečisťujúce látky: podzemná voda

Príloha I, smernica o podzemných vodách

Pridané nové ukazovatele:

- 2 látky (liečivá): carbamazepine a sulfamethoxazole
- 24 PFAS (per- a polyfluóralkylované zlúčeniny)
- Farmaceutické účinné látky – spolu
- Nerelevantné metabolity pesticídov (nrM) – jednotlivé a spolu

Príloha II

- primidón

Ďalšie prvky návrhu

- Látky špecifické pre povodie budú súčasťou hodnotenia **chemického stavu**
- Harmonizovať limity pre špecifické látky relevantné pre povodia/krajinu a povinnosť progresívne znižovať znečistenie špecifickými látkami
- Harmonizovať prahové hodnoty pre znečisťujúce látky v podzemnej vode
- Zoznam sledovaných látok (Watch List) povinný pre povrchovú aj podzemnú vodu
  - Do Watch List zaradiť aj AMR gény a mikroplasty
- Monitorovanie založené na účinkoch (effect based monitoring) – detekovanie účinkov zmesí látok (nateraz estrogenicita)
- Povzbudenie využívania inovatívnych monitorovacích metód
- Každoročné reportovanie monitorovania a stavu vodných útvarov
- Zjednodušenie reportovania o súpisoch emisií (odstránenie duplikácie bodových zdrojov emisií, ktoré sa reportujú podľa Nariadenia o priemyselných emisiách)

- Požiadavka ČŠ a EP: zriadenie Joint Monitoring Facility (Nástroj spoločného monitorovania)....
- Požiadavka EP: zaviesť rozšírenú zodpovednosť výrobcov pre prioritné látky....

Predbežná pozícia Slovenska

- Podporujeme harmonizáciu ENK pre špecifické látky relevantné pre povodia/krajinu
- Podporujeme harmonizáciu prahových hodnôt pre povrchovú a podzemnú vodu
- Požadujeme, aby „nové“ pravidlá boli zavedené až v ďalšom cykle vodného plánovania
- Požadujeme úpravu časového harmonogramu plnenia smerníc (nových limitov)
- Požadujeme harmonizovanie ENK pre podzemnú vodu s limitmi pre pitnú vodu
- Požadujeme, aby Komisia vydala technické usmernenia ohľadom analýz novo pridaných látok (zatiaľ nemáme analytické metódy na stanovenie v (ultra)stopových koncentráciách pre niektoré látky)
- Požadujeme finančnú podporu pre laboratória
- Upozorňujeme, že „automatizácia/digitalizácia“ reportovania neustále podlieha zmenám a vylepšeniam zo strany EK, ale prináša neúmerné zaťaženie odborných kapacít na národnej úrovni

Povrchové vody

Prílohy V a VI – doplnenia príloh I a II smernice 2008/105/ES – [návrh EK z 26.10.2022](#)

➤ zmeny v zozname prioritných látok PL (látky toxické, ťažko rozložiteľné a akumulujúce sa vo vodnom prostredí) a ich ENK
Aktuálne je v smernici 2013/39/EÚ na zozname 45 PL alebo ich skupín, návrh smernice obsahuje **67** PL alebo ich skupín, z toho 21 priemyselných látok (antracén, brómované difenylétery, chlóralkány (C 10-13), 1,2-dichlóretán, DEHP, TCE, PFAS ...).

Pesticídy

- 1) rozšírenie skupiny pesticídov o ďalších 12 účinných pesticídnych látok zo skupiny neonikotinoïdov, pyretroidov, herbicídov a biocídov (acetamiprid, bifentrin, deltametrín, esfenvalerát, glyfozát, imidaklopid, klotianidín, nikosulfurón, permetrín, tiaklopid, tiametoxám, triklosan),
- 2) pridanie sumárneho ukazovateľa vzťahujúceho sa nielen na všetky zistené a kvantifikované účinné pesticídne látky, ale aj na ich relevantné metabolity a produkty rozkladu,
- 3) presunutie 3 pesticídov (alachlór, chlórfevínfos, simazín), ktoré už nepredstavujú riziko na úrovni EÚ do registra harmonizovaných ENK pre znečisťujúce látky špecifické pre povodie.

Liečivá a hormóny

Pridanie 9 liečiv najmä zo skupiny antibiotík a estrogénnych hormónov (azitromycín, erytromycín, klaritromycín, 17-alfa-etinylestradiol (EE2), 17-beta-estradiol (E2), estrón (E1), diklofenak, karbamazepín, ibuprofén).

PFAS

Nahradenie súčasného ukazovateľa „kyselina heptadekafluóroktán-1-sulfónová a jej deriváty (PFOS)“ sumárnym ukazovateľom „PFAS – suma 24“ obdobne ako je uvedené v prípade podzemnej vody.

Podzemná voda

Prílohy III a IV – doplnenia príloh I a II smernice 2006/118/ES – [návrh EK z 26.10.2022](#)

Príloha I – účinnosť 18 mesiacov po vstupe do platnosti, dosiahnuť dobrý chem. stav najneskôr do 22.12.2033		
Názov látky	Norma kvality (NK)/Prahová hodnota (PH)	Poznámka
PFAS – súčet 24	NK = 0,0044 µg/l	<i>Norma kvality sa vzťahuje na súčet vybraných 24 PFAS a vyjadrených ako ekvivalenty kyseliny perfluóroktánovej (PFOA) na základe účinnosti látok vo vzťahu k PFOA, t. j. faktora relatívnej účinnosti (RPF).</i>
Karbamazepín	NK = 0,25 µg/l	
Sulfametoxazol	NK = 0,01 µg/l	
Farmaceutické účinné látky – spolu	NK = 0,25 µg/l	<i>Norma kvality sa vzťahuje na všetky zistené a kvantifikované účinné látky vrátane príslušných metabolitov a degradačných produktov.</i>
Nerelevantné metabolity pesticídov (nrM)	NK = 0,1; 1; 2,5; 5 µg/l (individuálne)	<i>Norma kvality sa uplatňuje v závislosti od dostupnosti spoľahlivých experimentálnych údajov o chronických alebo akútnych účinkoch nrM na najcitlivejšiu taxonomickú skupinu.</i>
	NK = 0,5; 5; 12,5 µg/l (spolu)	
Príloha II – ČŠ informujú ECHA o prahových hodnotách pre znečisťujúce látky, ktorá ich zverejní		
Primidón		<i>Členské štáty odvodlia prahovú hodnotu.</i>
TCE + PCE	PH = 10 µg/l	

Prílohy III a IV – doplnenia príloh I a II smernice 2006/118/ES – kompromisný návrh Rady z 19.6.2024

Príloha I	
Súčet PFAS	Limit podľa smernice 2020/2184 (0,10 µg/l pre 20 PFAS)
Súčet 4 PFAS	NK = 0,0044 µg/l pre sumu PFHxS, PFOS, PFOA, PFNA
Karbamazepín	NK = 2,5 µg/l ^(a)
Sulfametoxazol	NK = 0,1 µg/l ^(a)
Primidón	NK = (2,5) µg/l ^(a)
nrM – jednotlivé	NK = 1 µg/l
nrM – spolu	NK = 5 µg/l
TCE + PCE	NK = 10 µg/l
Príloha II – ČŠ informujú EK o prahových látkach pre znečisťujúce látky	
Farmaceutické účinné látky – jednotlivo	harmonizovaná prahová hodnota = (2,5) µg/l ^(a)

() – ČŠ budú používať limit, kým prísnejšia hodnota nebude stanovená na EÚ alebo národnej úrovni.

^(a) – Ak bude spoľahlivá metóda, ČŠ vyhodnotia prítomnosť ekosystémov podzemnej vody a v prípade potreby na základe hodnotenia rizika stanovia prísnejšiu prahovú hodnotu v súlade s čl. 3.1b.